

khudozhnogo formotvorennia [Basics of composition. Geometric aspects of artistic formation]. Kyiv : Karavela. P. 304. [in Ukrainian].

5. *Ozdoblennia i khudozhnie oformlennia tekstylnykh materialiv u odiazi* [Decoration and artistic arrangement of textile materials in clothing]. URL: https://knowledge.allbest.ru/manufacture/2c0b65635b2bd78a5c43a89421216d37_1.html (data zvernennia: 10.09.2021). [in Ukrainian].

6. Orlova, N. S. (2020). *Orhanizatsiino-metodychni osnovy navchannia khudozhnogo proektuvannia odiahu: navchalno-metodychnyi posibnyk* [Organizational and methodical bases of teaching artistic designing of clothes: educational and methodical manual]. Poltava : PP «Astraia». P. 195. [in Ukrainian].

7. *Pedahohichne kerivnytstvo obrazotvorchoiu diialnistiu shkolariv: Kurs leksii dlia stud. khud.-hrafichnykh fakultetiv ped. in-tiv i un-tiv: navch. posib* (1992). [Pedagogical guidance of students' art activities: Course of lectures for students. art and graphic faculties ped. institutes and universities: textbook. manual]. Iv.-Frankivsk : Prykarpatskyi un-t im. V. Stefanyka. P. 208. [in Ukrainian].

8. Pecheniuk, T. H. (1996). *Rozpys tkanyn v Ukraini (20-ti - pochatok 90-tykh rokiv XX st.)* [Fabric painting in Ukraine (20s - early 90s of the XX

century)] : Dys... kand. mystetstvoznavstva: 17.00.06 / Pecheniuk Tamila Hryhorivna ; Lvivska akademiia mystetstv. Lviv. P. 160. [in Ukrainian].

9. Popovych, M. V. (2001). *Natsionalna kultura i kultura natsii* [National culture and culture of the nation]. Kyiv : T-vo «Znannia» Ukrainy. P. 64. [in Ukrainian].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ОРЛОВА Наталія Станіславівна – кандидат педагогічних наук, асистент кафедри основ виробництва та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Наукові інтереси: художнє проектування та конструювання одягу.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

ORLOVA Nataliia Stanislavivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant of the Department of the Fundamentals of Production and Design Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University.

Circle of scientific interests: artistic design and construction of clothing.

Стаття надійшла до редакції 12.05.2022 р.

УДК 378.008

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-204-222-226

ОСЕРЕДЧУК Ольга Анатоліївна –

кандидат історичних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи, керівник Центру маркетингу та розвитку Львівського національного університету імені Івана Франка, експерт Українського культурного фонду, голова ГЕР 02 Культура і мистецтво НАЗЯВО, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3192-3129> e-mail: Oseredchuk.ola@gmail.com

КОНЦЕПЦІЯ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИХ ОСНОВ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Моніторинг передбачає систематичне збирання фактів про контекст, вхідні ресурси, процеси й результати в системі вищої освіти. Поняття якості, стосовно оцінки якості особистісного та суспільного життя, набуває актуальності в аспекті як економічної, управлінської, так і освітньої діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теорію і практику освітньої складової моніторингу, моніторинг як засіб підвищення якості системи інформаційного забезпечення управління освітою, моніторинг як засіб оцінки якості освіти, моніторинг як інформаційну основу в системі якості освіти навчального закладу, педагога, студента вивчають науковці П.Ф. Анісімов, І.В. Вавілова, Л.Є. Виноградова, А.І. Галаган, С.А. Горбатков, І.Н. Єлісеєв, Г.В. Єльнікова, В.М. Зуєв, В.С. Качерманьян,

О.М. Майоров, А.А. Орлов, А.Я. Савельєв, Л.Г. Семушина, Л.В. Шибасєва та ін.

Мета статті: обґрунтувати авторську концепцію теоретико-методичних основ моніторингу якості вищої освіти в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нові вимоги суспільства ініціюють створення сучасних концепцій системи моніторингу якості вищої освіти, які закладають теоретичну базу моніторингу якості освіти на основі міжнародних стандартів.

Проблема дослідження зумовила реалізацію наукового пошуку згідно з теоретичним, методологічним та методичним концептами.

Теоретичний концепт презентує систему вихідних концептуальних положень, теорії, нормативно-правових засад, характеризує понятійно-термінологічний аналіз для цілісного

розуміння процесу підготовки майбутніх фахівців до моніторингу якості вищої освіти.

Слід зазначити, що дослідження ґрунтовано на положенні про те, що в умовах модернізації вищої освіти одним з актуальних питань є питання якості освіти, яке, на нашу думку, являє собою системне явище, згідно з яким характеристики освітньої діяльності відповідають нормативним положенням державних освітніх стандартів та освітніх програм, задовольняють вимоги споживачів освітніх послуг.

Реформування системи вищої освіти, що здійснюється на початку ХХІ століття, зумовило потребу в створенні об'єктивної системи моніторингу, який, на нашу думку:

- контролює питання дотримання стандартів вищої освіти та врахування чинних нормативно-правових документів;

- забезпечує здійснення контрольно-аналітичної діяльності: проводить постійний збір та аналіз інформації, відстеження якості вищої освіти, постійне спостереження за функціонуванням освітньої системи та її оцінювання для отримання зворотного зв'язку та можливості виявлення відповідності освітнього процесу бажаному результату досягненням студентів; коригування та вдосконалення управлінської структури ЗВО, здійснення розробки науково-обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень з метою підвищення ефективності функціонування вищої освіти;

- сприяє розробці моделі оцінки якості вищої освіти з використанням: сучасних інформаційних технологій, партнерської взаємодії, наукових підходів для прийняття успішних управлінських рішень керівників ЗВО, позитивної мотивації студентів до самомоніторингу навчальних досягнень з метою самовдосконалення; збільшенню та підвищенню рівня науково-педагогічних кадрів, матеріально-технічного забезпечення закладу вищої освіти для надання якісних освітніх послуг й реалізації системи конкурентноспроможності закладу вищої освіти.

Схарактеризуємо існуючі концептуальні положення, і зазначимо:

- провідна ідея концепції моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників І. Гириловської полягає в інтеграції зовнішнього оцінювання у систему внутрішнього моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. Авторська концепція розкривається десятима концептуальними положеннями, які ґрунтуються на методологічних підходах, функціях, принципах, що можна розглядати не лише як сучасний інструмент управління

якістю освіти, але й як каталізатор руху суб'єктів навчання в напрямі зростання (як професійного, так і особистісного). Результатом концепції є якісно новий рівень професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. Встановлення достовірної концепції передбачає обґрунтування перспектив моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників [1], від якості якої залежить економічний добробут країни;

- в Україні розроблена Концепція розвитку освіти в Україні на період 2015 до 2025 року, яка входить до складу системи забезпечення якості вищої освіти ЗВО у ХХІ ст. Згідно цієї концепції перехід з одного рівня освіти на інший має здійснюватися лише із застосуванням зовнішнього незалежного оцінювання. В концепції стверджується, що результати ЗНО при переході з I на II ступінь освіти враховуються лише для моніторингу якості, з II на III ступінь – для диференціації подальшої освітньої траєкторії. Гарантується доступ до вищої освіти для осіб, які отримали професійну освіту [4]. Концепція розвитку освіти в Україні розроблялася в Українському центрі оцінювання якості освіти. Її дослідження проводилося інтенсивно в 2018–2021 рр. Дослідженням займалися установи: Український центр оцінювання якості освіти, Національна академія педагогічних наук України, Благодійний фонд «Інститут розвитку освіти», Державна установа «Інститут освітньої політики», а також до складу робочої групи з розроблення концепції входили науковці, вчителі, провідні вчені. Цим дослідженням було покладено початок формування в Україні цілісної системи моніторингу якості рівнів освіти;

- що стосується концепції Л. Савченко «Підготовка майбутніх учителів до педагогічного діагностування якості освіти», то нею розроблено систему підготовки фахівців до застосування педагогічної діагностики якості вищої школи. Це концепція стосуватиметься не лише досягнень студентів, але й експертизи освітніх установ, викладачів, усієї системи вищої освіти. Сучасна концепція підготовки фахівців передбачає залучення навчального закладу будь-якого рівня як елемента системи неперервної освіти. Освітня діяльність на будь-який ступені повинна мати випереджувальний характер, а для теорії і практики неперервної освіти важливого значення набуває категорія «прогностичності» [5];

- в Україні запроваджується моніторинг якості освіти. Зокрема, засновано Центр тестування професійної компетентності при Міністерстві охорони здоров'я України (1999 р.), Український центр оцінювання якості освіти з регіональними підрозділами (2005 р.),

Центр моніторингу освіти при Інституті змісту і методів навчання Міністерства освіти України.

Створені в Україні центри моніторингу якості освіти законодавчо закріплені у Національній доктрині розвитку освіти, Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр., указах президента, Законі України «Про вищу освіту», яким у 2014 р. передбачено створення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти тощо.

Проаналізуємо нормативно-правові документи щодо забезпечення моніторингу якості освіти. Зокрема, національне агентство із забезпечення якості вищої освіти розпочало свою діяльність у 2019 р. і сприяє формуванню якості вищої освіти (впровадженню ефективної системи управління якістю освіти, якості підготовки студентів, позитивній мотивації студентів та викладачів, якості технологій навчання, тестування та перевірки набутих знань та навичок). Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти здійснює систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти (здійснення моніторингу та перегляду освітніх програм, оцінювання здобувачів вищої освіти та працівників ЗВО та оприлюднення їхніх результатів; перевірку якості підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, забезпечення самостійної роботи студентів, ефективності управління освітнім процесом, виявлення плагіату у наукових працях тощо); та систему зовнішнього забезпечення якості (забезпечення оприлюднених критеріїв прийняття рішень відповідно до стандартів та рекомендацій забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти). До того ж, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти формує вимоги до системи забезпечення якості вищої освіти, аналізує якість діяльності ЗВО; проводить ліцензійну експертизу щодо видачі ліцензії на провадження освітньої діяльності; формує пропозиції щодо запровадження міждисциплінарної підготовки здобувачів вищої освіти, проводить акредитацію освітніх програм; розробляє порядок присудження наукових ступенів спеціалізованими вченими радами; формує пропозиції щодо законодавчого забезпечення якості вищої освіти [2].

Законом України «Про освіту» 2017 р. передбачено проведення перевірки фінансової діяльності (аудит) у закладі освіти, який має низьку якість освітньої діяльності, за результатами якого робиться висновок про якість освітньої діяльності закладу освіти та рекомендації щодо вдосконалення його діяльності. В законі дається визначення якості вищої освіти як відповідності результатів

навчання вимогам, встановленим законодавством та відповідним стандартом вищої освіти про надання освітніх послуг [3].

- моніторинг громадської думки (між освітянами, студентством, населенням) через проведення круглих столів, конференції тощо. МОН України створює моніторингову групу для проведення моніторингу, проводить аналіз плану заходів, оприлюднює на своєму веб-сайті річний звіт та розробляє зміни до стратегії. У звітах аналізуються плани і заходи, передбачені планом реалізації стратегії. Після першого й другого етапів реалізації стратегії МОН разом з Національними академіями наук України розробляє розгорнуті зміни, які містять рекомендації щодо удосконалення освіти на наступний період. Після третього періоду аналізуються недоліки стратегії, висновки й пропозиції щодо удосконалення результатів. Узагальнена оцінка результатів реалізації стратегії проводиться моніторинговою групою МОН щорічно і оприлюднюється не пізніше ніж через три місяці [6].

У моніторингу та оцінці результативності реалізації Стратегії визначені завдання та індикатори повноважень ліцензування, акредитації та атестації кадрів.

Методологічний концепт. За допомогою методологічного концепту ми намагалися пояснити як з наукового погляду здійснюється вивчення моніторингу й управління якістю освіти. Обґрунтовуючи методологічні засади моніторингу якості освіти ЗВО, ми відображали взаємодію наукових підходів, загальнонаукових принципів, методів збору інформації про якість освіти, сучасних інформаційних технологій для проведення ефективного моніторингу якості вищої освіти.

Методичний концепт відображає цінність розроблення й реалізації навчально-методичного забезпечення з метою якісного проведення моніторингу якості освіти. На нашу думку, для забезпечення процесу моніторингу необхідно виокремити педагогічні умови, які б забезпечували його результативність. Під педагогічними умовами ми розуміємо чинники, сприятливі педагогічні обставини, що впливають на моніторинг якості вищої освіти, його розвиток, закономірності, що сприяють забезпеченню успішної організації та результативному проведенню моніторингу в закладах вищої освіти.

Нами виокремлено чотири педагогічні умови проведення моніторингу якості вищої освіти, які мають забезпечити взаємодію компонентів освітньої системи, функціонування розробленої нами моделі моніторингу якості вищої освіти, сприяти вдосконаленню освітнього процесу в ЗВО. Розкриємо їхній вплив на проведення якісного моніторингу вищої освіти:

- Забезпечення організації партнерства викладачів і студентів при здійсненні моніторингу якості вищої освіти – необхідна педагогічна умова моніторингу.

- Використання наукових підходів для прийняття успішних управлінських рішень на основі проведення моніторингу якості вищої освіти – друга необхідна умова моніторингу: системний підхід, за допомогою якого структуровано педагогічний процес на складові: інформаційну, психологічну, педагогічну, соціальну та ін.

- Застосування інформаційних технологій для здійснення якісного моніторингу вищої освіти та його модернізації – третя необхідна педагогічна умова для здійснення якісного моніторингу вищої освіти та модернізації освітнього процесу, який представлено як процес збору, обробки й передачі даних для отримання інформації шляхом впровадження комп'ютерних технологій не лише в освітній процес, але й для здійснення моніторингу якості вищої освіти, адже лише при використанні сучасних інформаційних технологій моніторинг якості вищої освіти буде ефективним.

Моніторинг студентів із застосуванням інформаційних технологій проводиться за допомогою різних форм науково-методичної роботи: системи постійно діючих семінарів, курсів ІКТ, майстер-класів, дистанційного навчання, самоосвітньої діяльності. За допомогою інформаційних технологій неможливо проведення якісного моніторингу без інформаційної глобальної мережі Інтернет.

- Формування позитивної мотивації студентів до самомоніторингу навчальних досягнень з метою самовдосконалення – четверта педагогічна умова для реалізації моніторингу якості та формування позитивної мотивації щодо його проведення.

У процесі організації самостійної роботи студенти використовують такі мотиваційні форми професійного самовдосконалення: портфоліо, за допомогою якого виконуються індивідуальні завдання, реферати, завдання для самостійної роботи, це форма забезпечує інформацію про процес і результати самостійної роботи студентів; е-портфоліо, призначенням якого є накопичення й зберігання інформації, організація роботи для проведення моніторингу якості вищої освіти засобами хмарних сервісів Google; есе – використовується як творча робота, як аудиторний контроль знань, як закріплення нового матеріалу; веб-квест – для отримання великого обсягу інформації, її аналізу, систематизації, узагальнення досвіду, який здобули студенти в процесі самостійної діяльності; формування позитивної мотивації студентів до самомоніторингу навчальних

досягнень відбувається за допомогою фокус-груп та тренінгів.

Для здійснення позитивної мотивації студентів до самомоніторингу навчальних досягнень з метою самовдосконалення використовуються такі компоненти: самоконтроль, за допомогою якого студенти можуть отримати інформацію про свої досягнення, про моніторинг якості своєї діяльності; самооцінювання, спрямоване на виявлення недоліків і позитивів освітньої діяльності під час самостійної перевірки студентами рівня набутих знань у процесі виконання завдання, презентації тощо; взаємооцінювання, при застосуванні якого вдосконалюються знання самого студента і оцінюється рівень знань іншого; професійно-орієнтована самопідготовка до моніторингового оцінювання, за допомогою якого моніторинг якості розглядається як механізм впливу на якість професійної підготовки майбутніх фахівців у ЗВО; самоаналіз, спрямований на оцінку своєї діяльності; самовдосконалення, що розглядається як процес творчого руху й являє собою складову позитивної мотивації майбутніх фахівців до самомоніторингу навчальних досягнень з метою самовдосконалення; професійна саморегуляція особистості, що спрямована на вдосконалення професійних дій та передбачає усвідомлення своїх мотивів, почуттів та приведення своєї діяльності до певних вимог.

Висновки та перспективи подальших розвідок наперед. Модель представлена трьома основними концептами (блоками): теоретичним (філософія освіти, тенденції розвитку змісту дефініції моніторингу освіти, концепції моніторингу якості вищої освіти, нормативно-правове забезпечення моніторингу освіти); методологічним, який ґрунтується на методологічних підходах, функціях, принципах, методах, інформаційних технологіях; методичним, який ґрунтується на чотирьох педагогічних умовах проведення моніторингу якості вищої освіти.

Подальшого розгляду потребують питання професійної саморегуляції фахівця в закладі вищої освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гириловська І.В. Теоретичні і методичні основи моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04. Київ. 2021. 548.
2. Закон «Про вищу освіту», 2014, № 1556-VII, Розділ V, ст. 16-18.
3. Закон України «Про освіту» 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
4. Концепція розвитку освіти URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>.

5. Савченко Л. О. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів до педагогічної діагностики якості освіти. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук. Спеціальність 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Кривий Ріг. 2014. 590.

6. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки URL. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>

REFERENCES

1. Hurylovs'ka, I.V. (2021). *Teoretychni i metodychni osnovy monitorynhu yakosti profesijnoyi pidhotovky maybutnikh kvalifikovanykh robitnykiv* [Theoretical and methodical bases of monitoring of quality of professional training of future skilled workers]: dys. ... doktora ped. nauk: 13.00.04. Kyiv. 548.

2. Zakon «Pro vyshchu osvitu», 2014, № 1556-VII, Rozdil V, st. 16-18.

3. *Zakon Ukrainy «Pro osvitu»* [Law "On Higher Education"] (2017). URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

4. *Kontseptsiya rozvytku osvity* [The concept of education development] URL. <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>

5. Savchenko, L. O. (2014). *Teoretyko-metodychni zasady pidhotovky maybutnikh uchyteliv do pedahohichnoyi diahnostyky yakosti osvity* [Theoretical and methodological principles of training future teachers for pedagogical diagnosis of the quality of education].

Dysertatsiya na zdobuttya naukovoho stupenya doktora pedahohichnykh nauk. Spetsial'nist' 13.00.04 – teoriya ta metodyka profesijnoyi osvity. Kryvyy Rih. 590.

6. *Stratehiya rozvytku vyshchoyi osvity v Ukraini na 2021-2031 roky* [Strategy for the development of higher education in Ukraine for 2021-2031] URL. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ОСЕРЕДЧУК Ольга Анатоліївна – кандидат історичних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи, керівник Центру маркетингу та розвитку Львівського національного університету імені Івана Франка, експерт Українського культурного фонду, голова ГЕР 02 Культура і мистецтво НАЗЯВО.

Наукові інтереси: розвиток та удосконалення освіти в Україні.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

OSEREDCHUK Olga Anatoliyivna – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor of the Department of General Pedagogy and Higher School Pedagogy, Head of the Center for Marketing and Development, Ivan Franko National University of Lviv, Expert of the Ukrainian Cultural Foundation, Chairman of GER 02 Culture and Art NAQA.

Research interests: development and improvement of education in Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 11.05.2022 р.

УДК 317. 18:42

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-204-226-231

РАЗВОДОВА Марина Валеріївна –

викладач хореографії,

голова предметно-циклової комісії викладачів мистецтва

КЗ «Балтський педагогічний фаховий коледж»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4339-5383>

e-mail: marina777rm@ukr.net

ТРЕНІНГ-ГРА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ХОРЕОГРАФІЧНИХ УМІНЬ ТА НАВИЧОК В ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Трансформації у сучасному вітчизняному суспільстві, його культурному просторі цілком закономірно спричиняють зміни у системі освіти й виховання. Їх динаміка й неоднозначність сьогодні все частіше ставлять перед батьками та педагогами чимало важливих питань щодо повноцінного, гармонійного розвитку молодших школярів. Означенні обставини мають ряд причин, головна серед яких – виховати в Україні та для України таку генерацію, яка допоможе не лише не втратити, а й примножити увесь матеріал й духовний ресурс країни.

Закон України «Про освіту», Національна доктрина розвитку освіти України в ХХІ столітті, Державний стандарт початкової загальної освіти одним із головних освітньо-виховних завдань визначили формування всебічно розвиненої особистості. Важливою складовою цього процесу є естетичне виховання, спрямоване на залучення молодших школярів до скарбниць духовної й художньої культури, до світу моральних цінностей завдяки формуванню естетичних понять, смаків, ідеалів. Воно розвиває творчі здібності учнів та тісно пов'язане з культурним життям суспільства.

Соціальне замовлення суспільства на виховання підростаючого покоління